

גליון תשע"א • ערש"ק פרשת ויקהל-פקודי

לילה שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מדוע לא נמנו כל התרומות למשכן?

הגדרת מלאכת מבעיר לשיטת הרמב"ם

מלאכת מבעיר בעבודת האדם

לבדוק מגין מגיעות הטענות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי',
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תמונה של אדם המעמיד את ידיו על השולחן, כפי שמופיע בפרשת ויקרא

לקראת שבת

תמונה של אדם המעמיד את ידיו על השולחן, כפי שמופיע בפרשת ויקרא

לראות טוב – בזולת

השנאה – צריכה להיות כלפי הרע, ואת הרע האדם יוכל למצוא בעצמו.

בזולת – יש לראות את הטוב, ויש לוודא שהטוב יכלה את הלא-טוב.

כלפי עצמו – יש לראות את הלא-טוב ולהשקיע גיעה הכי גדולה שהטוב יכלה את הלא-טוב.

(תרגום מאגרות קודש ח"י עמ' קעב)

הבעש"ט עשה מכך "ארוחה" שלימה

הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש אמר פעם בראש השנה:

סגנון הלשון בחסידות הוא לפעמים "יש מאין" ולפעמים "מאין ליש". ההבדל הוא: "יש מאין" פירושו, שה"יש" כבר ישנו במציאות, כלומר לא חיות הקיום אלא חיות ההתחדשות. ואילו "מאין ליש" פירושו, התחלת ההתהוות, כלומר החיות של ההתחדשות.

הבעל שם טוב עשה "מאין ליש". פעם שמע הבעל שם טוב יהודי אחד אומר לשני: השי"ת בודאי יעזור. הלך הבעל שם טוב אל החבריא קדישא ועשה מכך "ארוחה" שלימה, באמרו: באמירתו זו של האיש הפשוט, שהשי"ת בודאי יעזור – הוא הציל עשרות ומאות אלפים מגזירות רעות.

(תרגום מספר השיחות ח'תש"ד עמ' 4 - ספר השיחות ח'תש"ד המתורגם עמ' ה)

לימוד חסידות באופן שיכולים לחזור זאת כדבר איש אל רעהו

בלימוד דא"ח [=דברי אלקים חיים, מאמרי חסידות] העיקר הוא ידיעת הענין עפ"י אותיותיו, באופן שיוכל לחזור אותו בע"פ כאשר ידבר איש לרעהו ויספר לו איזה ענין,

ואין מההכרח לדקדק בהאותיות ולהשכיל בהם כאורח המשכילים אשר דרכם בלתי נרצית כלל, כי לפעמים מלבישים כוונות עמוקות בדבר אשר לא כיון המכוון.

והעיקר כאמור שיהי' האפשרית להתבונן בו, ולקרב אל הלב באופן שיפעול בעבודה בפועל להתפלל עם רגש, ולעשות מצוה בחיות פנימית, ולנטוע מדות טובות, והשי"ת יהי' בעזרו בגשמיות ורוחניות.

(אגרות קודש חפ"ז עמ' קסא)

ה'עונג' שב'סוף דבר'

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע] הגיד לי (לרגלי אחד הענינים שהציר וציער אותי במאד , זה הי' בשנת תרנ"ח) 'נסיון' הנו קשה ביותר והוא 'עולה' אפילו בכחות גשמיים אבל ה'סוף דבר' מסב עונג ומוצלח במאד, כך שהעגמת נפש מהעבר היא כלא חשיבי לגבי העונג וההצלחה".

(תרגום מאגרות קודש ח"יג עמ' תנח)

פתח דבר

פתח דבר

פתח דבר

פתח דבר

פתח דבר

לקראת שבת קודש פרשת ויקה"ף - פקודי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס **‘לקראת שבת’** (גליון תשעא), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שכתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמוֹדעי, שְבִדְרָךְ כִּלְף לֹא הוּכָאז הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולַפְעָמִים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש לְהִיפֵךְ, אֲשֶׁר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם עַל אחריות המערכת בַּלְבַד, ושגיאות מי יבין.

וּעַל כֵּן פְּשׁוּט שְׁמִי שְׂבִידוֹ הֵעֵרָ אֲז שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכֵּל לַעֲמֹד בַּעֲצֻמוֹ עַל אִמִּיתַת הדברים.

פתח דבר, פתח דבר, פתח דבר

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שכתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן עינים

מקרא אני דודש..... **ב**

מדוע לא נמנו כל התרומות למשכן?

מדוע לא פירט הכתוב חשבון כל התרומות אלא של הכסף, זהב ונחושת בלבד ? / מדוע אין הכתוב מפרט מה עשו עם הזהב ? / ביאור שיטת רש"י בפירוש "פקודי המשכן" והטעם לפירוט המנין בפרשתנו

(ע"פ לקטי שיחות חפ"ז עמ' 272 ואילך)

פנינים ㊦ עיונים וביאורים קצרים .ה.

לחם עם פנים, או לחם של ה'פנים? (ע"פ לקטי שיחות חפ"ז עמ' 325 חו"י 33)
מדוע הליבש משה את הבגדים על בני אהרן? (יעיין באריכה לקטי שיחת חפ"ז עמ' 288 ואילך)

יינה של תודה.....1. "מלאכת מבעיר" בהארת העולם

מה הן ל"ט המלאכות הרוחניות ? / מדוע מצייר הרמב"ם את מלאכת מבעיר ב"צריך לאפר" דווקא ? / איזה חלק הוא הנחות ביותר בדבר הנשרף ? / וכיצד מבעירים את נר הנשמה ? / מלאכת מבעיר בעבודת האדם, וכיצד על האדם להאיר את העולם

(ע"פ לקטי שיחות חל"ז עמ' 187 ואילך)

פנינים ㊦ דרוש ואגדה .י.

"ויקהל" בכחו של "משה" דווקא (ע"פ תורת מנחם מל"ם עמ' 200 ואילך)
חובתו של התלמיד חכם (ע"פ לקטי שיחות ח"ז עמ' 223 ואילך)

חידושי סוגיות .יא.

הגדרת מלאכת מבעיר לשיטת הרמב"ם

יביא דברי האחרונים דלשיטת הרמב"ם עיקר גדרה הוא הוצאת האש ולא כילוי הדבר המתבער, ויקשה עפ"ז בלשון הרמב"ם בריש מלאכת הבערה ; יסיק דאף לדעת הרמב"ם הא ד"צריך לאפרו" הוא מגוף צורת המלאכה

(ע"פ לקטי שיחות חל"ז עמ' 187 ואילך)

תורת חיים .יד.

מנין באה הטענה – מהיצר הטוב או הרע?

דרכי החסידות.....טז

ה'עונג' שב'סוף דבר'

המחבר מודפס לזכות
הרה"ח משה וועגנר
ללא שיתוף בייטלמאן
לחיים מאושרים בכל
בגשמים וברוחניות
במחלקת הציבור

המחבר מודפס
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמנה חי' פרומא ע"ה
בת יב"חט"א ר' דוב
ביסטריצקי
ולזכות משפחתה שחיו
במחלקת הציבור

מדוע לא נמנו כל התרומות למשכן?

מדוע לא פירט הכתוב חשבון כל התרומות אלא של הכסף, זהב ונחושת בלבד? / מדוע אין הכתוב מפרט מה עשו עם הזהב? / ביאור שיטת רש"י בפירוש "פקודי המשכן" והטעם לפירוש המניין בפרשתנו

בתחילת הסדרה: "אלה פקודי המשכן משכן העדות, אשר פוקד על פי משה וגו'".

ומפרש רש"י:

"אלה פקודי - בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת, ונמנו כל כליו עבודתו".

ולכאורה הכוונה, ש"פקודי" הוא מלשון מנין וחשבון, והפירוש "פקודי המשכן" הוא שמשה עשה חשבון וסיכום של הנדבות שהתקבלו מאת בני ישראל וכיצד השתמשו בהן בפועל בעשיית כלי המשכן.

ובמפרשים מבואר (ראה במדרשי חז"ל שנעתקו בתורה שלימה כאן אותיות יג-טו. ובמפרשים: בעל הטורים. רבותינו בעלי התוספות. אברבנאל. כלי יקר. ועוד), שהמטרה בחשבון זה היתה כדי להראות לבני ישראל שהכל נעשה בסדר ובנאמנות - ולכן ערך משה בפניהם חשבון מדויק מהנדבות, כמה משקלן, וכיצד השתמשו בהן במעשה המשכן (כדי להוציא את עצמו מן החשד, שלא יחשבו שחלק מהנדבות לא באו לידי פועל במלאכת המשכן והשתמשו בהן לענינים אחרים כו').

ב. אמנם לפי מהלך זה מתעוררות כמה תמיהות, וכמו שהאריכו בזה המפרשים, כל אחד לפי דרכו (ראה ראב"ע פרשתנו לח, כד. רמב"ן ואברבנאל ריש פרשתנו. ועוד):

ראשית, למה נמנו רק "משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת"? הרי מלבד שלושת

ה'עונג' שב'סוף דבר'

"נסיון הגו קשה ביותר והוא 'עולה' אפילו בכחות נשמיים אבל ה'סוף דבר' מסב עונג ומוצלח במאד, כך שהענמת

נפש מהעבר היא כלא חשיבי לגבי העונג וההצלחה"

האם יהודי עם חצר גדולה בעיר, פטור מ"עבודה"?

כ"ק אדמו"ר [מוהרש"ב נ"ע] סיפר . . כי כ"ק אביו - אדמו"ר [הרבי מהר"ש נ"ע] - אמר אז לבעל הבית החסיד לייב פאזין מויטבסק: "האם יהודי, בעל הבית, עם בלי עין הרע חצר גדולה בעיר, פטור מ"עבודה"? - הסבא רבא [אדמו"ר הזקן נ"ע] רוצה שגם בעלי בתים ירגישו ש"אין עוד מלבדו", על ידי השגת השכל".

(תרגום מרשימה שנרפסה ב'התמים' חוברת ג' - התמים ח"א ס"ע 258 ואילך)

היוקר - כמידת הקושי

...כמידת הקושי שיש ליהודי בקיום המצוה, כך יקרה היא נחשבת אצל השם יתברך.

אין אפשרות להעלות על הכתב את גודל הזכות בזיכוי הרבים על ידי הדפסת ספרים בכלל, וספרים המבררים את ההלכה הפסוקה, המאפשרות את השמירה המדויקת על מצות התורה.

(תרגום מאגרות קודש ח"י עמ' קנז)

מנין באה הטענה – מהיצר הטוב או הרע?

לבדוק הדק היטב היטב הדק מיהו הטוען

...למותר להאריך בהידוע ופשוט אשר הענינים המפריעים לתורה עבודה או גמילות חסדים, סיבתם הוא השאור שבעיסה היינו היצר הרע המבלבל את האדם בכמה אופנים ודרכים. כי אף שנקרא כסיל הנה בכל זה בהנוגע לעבודתו אומן מומחה הוא. וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, אשר היצר הרע בא לכל אחד ואחד בטענות מתאימות לתכונת נפש אדם פרטי זה עד שגם לפעמים מתלבש הוא באיצטלא של צורבא מרבנן ירא שמים וכו'. ולכן על כל אחד ואחד לבדוק הדק היטב היטב הדק את הנופל בדעתו בהנוגע לשינויים בעבודת השי"ת. ולדעת מי הוא הטוען טענות אלו. אם הם מצד ימין או מצד שמאל. . ואחת הבחינות בזה היא, אם השינוי יגרום לביטול תורה ועבודה או לא.

(אגרות קודש ח"ח עמ' רמה)

מבחן התחושה שלאחרי המעשה

ידועה המענה על השאלה המפורסמת: כיון שהיצר הרע לפעמים מתלבש גם בלבוש טוב ויפה, ז.א. מפתה בטענות שבהשקפה ראשונה יש להם "מראה" של טוב וצדק, מה היא סוף סוף הבחינה לדעת, אם באה הטענה מצד הטוב או מצד הרע. ...אחת הבחינות בזה - בנוגע לפרט ולמקרה פרטי על כל פנים, שבעשיית עבירה (מפני תוקף התאוה והרצון), הנה לאחר העשי' מרגישים רגש של חרטה, וככל שיאריך הזמן מתחזק רגש זה, ובעשיית טוב אדרבה לאחר העשי' ישנה שביעת רצון עוד יותר.

(אגרות קודש ח"ב עמ' שלז)

תבסס היצר – לייאש ואז להכשיל

...רואים במוחש, שאחד מתכסיסי יצר הרע הוא, לפעול באיש הישראלי, רגש של יאוש ח"ו, ואחרי כן בא בטענה, שכיון שאין תקוה ח"ו, הרי אין לו להנזר מתענוגי עולם הזה החומרי והבליז וכו' וכו'.

(אגרות קודש ח"ב עמ' יג)

מהי טיבת נשמת הקרוב – ומהי עצת היצר?

...כשנופלים לאדם מחשבות והרהורי חרטה על הנהגה ומעשים בלתי רצויים ובתכיפות - צריך הוא לברר מאיזה "צד" באו: מיצרו הטוב, או ממנגדו. והבחינה העיקרית בזה - "תולדות" מחשבות אלו:

באם המחשבות מולידות הוספת מרץ וחיות בקיום המצות, חיזוק בהנהגה יומית ע"פ שלחן ערוך (כולל - בנוגע אלי' - שמירת סדרי בית הספר וכו') - ראי' שמקורן טהור וטוב הוא. באם מולידות עצבות ורשלנות ועצלות או רגש של יאוש - הרי זו הוכחה שבאו מיצר הרע (אלא שנתלבש ונתחפש בלבוש של ירא שמים) כי כל אלו (עצבות וכו') מפריעים לאדם בעבודת השם.

ובנוגע אלי' - על ידי מעשים טובים תגרום נחת רוח לנשמת אבי' ע"ה, ולא ע"י מחשבות יאוש וכיו"ב. ובודאי המדריך רוחני - יסבירה באריכות יותר ע"פ המבואר בכמה מקומות.

(אגרות קודש ח"ז עמ' קמב-ג)

לקראת שבת

ה

מתכות אלו היו עוד סוגים רבים שהובאו בנדבה: "תכלת וארגמן ותולעת שני, ושש ועזים, ועורות אילים מאדמים ועורות תחשים ועצי שטים, שמן למאור, בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים" (תרומה כה, ד-ו. וראה גם פ' ויקהל לה, כג-כח) - ולמה הכתוב אינו מפרט החשבון שערך משה מכל הסוגים הללו?

והי' אפשר לתרץ (וראה אברבנאל כאן), שמשה ערך חשבון רק מזהב, כסף ונחושת שיש בהם חשיבות גדולה, ולא טרח לחשב את כל שאר הנדבות שאינם כה יקרות וחשובות.

[וזה שלא חישוב משה את האבנים היקרות שהובאו בנדבה, "אבני שוהם ואבני מילואים לאפור ולחושן" - הנה מלכתחילה קושיא מעיקרא ליתא, שהרי אבנים אלו לא הובאו על ידי כסף ישראל, כל אחד לפי נדבת לבו (ככל שאר הנדבות), אלא שהנשיאים התנדבו מספר מסויים ומדויק של אבנים כפי הצריך לאפור ולחושן (ויקהל לה, כז) ואין צורך בחשבון].

אבל אין זה תירוץ מספיק, כי אם הטעם לנתינת החשבון הוא משום שגבאי צדקה צריך לתת חשבון מהכספים שתחת ידו כדי לנקות עצמו מחשד כו', "והייתם נקיים מה' ומישראל" - הרי צריך לתת חשבון מדוקדק עד הקצה האחרון, גם בפרטים הקטנים.

ג. ועוד קשה, שאפילו בתוך שלושת המתכות שכן נמנו - אין החשבון שלם כלל:

בכסף - הכתוב מפרט רק את הכסף שנתקבל בתרומת "מחצית השקל", שבה נתן כל אחד בכספו קצוב וממנה עשו את האדנים; אבל הרי הי' עוד כסף שהובא על ידי המתנדבים ללא הגבלה (כמפורש בפרש"י תרומה כה, ג), והכתוב אינו מפרט כמה כסף התקבל בנדבה זו!

ובזהב - הכתוב מפרט רק כמה זהב התקבל בנדבה, אבל אינו מפרט כיצד השתמשו בו בתוך מלאכת המשכן (כשם שפירט לענין הכסף ולענין הנחושת - מה עשו עם הכסף והנחושת שנתקבלו).

ובקושיא זו האריך ה"כלי יקר" בתחילת פרשתנו: "למה עשה משה חשבון על מה שעשה מן הכסף ומן הנחושת - ולא עשה חשבון על מה שעשה מן הזהב?"

ויישוב, שבזמן עשיית החשבון עדיין לא פיימו לעשות את כל מה שהשתמשו בזהב, כי עדיין לא עשו את בגדי הכהונה שיש בהם גם זהב (ואין בהם כסף ונחושת) - ולכן "אחר שכבר כלתה המלאכה מן הכסף והנחושת ראה ליתן חשבון מיד, אבל על הזהב לא הי' יכול ליתן חשבון עדיין".

וממשיך ה"כלי יקר" להקשות, למה לא עשה חשבון משימושי הזהב לאחר מכן - לאחר שפיימו? ותירץ על פי דברי המדרש, שיצאה בת קול מן השמים בשבחיו של משה שדייק בחשבונו, "ואם כן, אחרי שראו ישראל שמן השמים מעידים עליו - על כן לא רצו עוד לקבל ממנו חשבון על הזהב. . שהבת קול אומר 'בכל ביתי נאמן הוא'".

אך מובן שתירוץ זה מחודש הוא וקשה להולמו בדרך "פשוטו של מקרא", ולכן יש לבאר שאליבא דרש"י - בדרך הפשט - הנה מלכתחילה אין מקום לכל הקושיות האמורות, כדלקמן.

ד. לשיטת רש"י, פירוש תיבת "פקודי" כאן אינו מלשון מנין וחשבון – אלא מלשון מינוי ותפקיד. וכשהכתוב אומר "אלה פקודי המשכן . . אשר פוקד על פי משה", כוונתו היא שמשה מונה והופקד להיות "בעל הבית" על המשכן.

ומה שכתב רש"י "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן . . ונמנו כל כליו לכל עבודתו", אין כוונתו שפירוש תיבת "פקודי" הוא מלשון מנין; כי באמת פירוש תיבת "פקודי" הוא מלשון מינוי ותפקיד, והמנין שבהמשך הפרשה אינו אלא ביטוי של מינוי זה:

הכתוב מספר, שמשה הי' הממונה על הקמת המשכן, ולכן ניהל חשבון של כל התרומות והנדבות, שזהו התפקיד ש' כל ממונה – "החזיק חשבון" של כל הפרטים הנמצאים ברשותו ותחת אחריותו.

[ובזה מיושבת אריכות לשון רש"י: "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן" כו' – ולכאורה למה לא כתב בקיצור ש"פקודי" פירושו מנין וחשבון של נדבת המשכן?]

אלא, שלפי רש"י אין פירוש תיבת "פקודי" – "חשבון", אלא מלשון "תפקיד"; ולכן כתב רש"י בדרך סיפור: "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן" וכו' – שהמנין שבפרשה הוא הביטוי לתפקיד זה (אבל תיבת "פקודי" בעצמה פירושה מלשון תפקיד ואחריות, ולא מנין)].

לכן גם אין צורך לפרט את כל הסוגים ושימושיהם, אלא די בפירוט כללי של כמה סוגים עיקריים. דוגמאות אלה מלמדות, שמשה רבינו אכן נהג כאחראי וכ"בעל הבית" בכל ענין מלאכת המשכן.

והיינו, שאין כוונת הכתוב להביא את החשבון המפורט של כל נדבות המשכן, אלא להדגיש שמשה ערך מנינים אלו בתור ממונה על המשכן, ובכדי להודיע ענין זה די בדוגמא של הנדבות העיקריות – זהב כסף ונחושת.

ומעתה מיושב בפשיטות למה לא פירט הכתוב מה עשו מהזהב:

זה שהכתוב מפרט מה עשו עם הנדבות של הכסף והנחושת – אין זה אלא בדרך אגב, אבל אין זה המכוון העיקרי בסיפור המנין.

ובכן, בנוגע לכסף ונחושת, כיון שלא נעשו מהם דברים רבים כל כך, פירטם הכתוב בדרך אגב; אך בנוגע לזהב, שנעשו ממנו דברים רבים מאוד (ראה לבוש פרשתנו לח, כד), שתק הכתוב ולא חש להאריך במה שעשו בו.

ולפי מהלך זה מיושבים כמה וכמה קושיות ודקדוקים, ועוד חזון למועד בעז"ה.

ודו"ק היטב, דאדרבה, עיקר הצורך וההכרח לשלול שמבעיר אינו מקלקל הוא רק להסוברים דמלאכת מבעיר היא "שריפת וכליון העצים", כי לדבריהם נמצא, שבעצם הוי מלאכת מבעיר מלאכה של קלקול (שריפה וכליון), ומובן ההכרח להדגיש תיכף בתחילת תיאור המלאכה, שחייבים עלי' רק כשאינה (אלא) השחתה וקלקול [כשם שמצינו גבי חובל (ראה רמב"ם פ"ח ה"ז-ח), "בוצע . . המפריש את הארוג" (שם פ"ט ה"כ), קורע (שם פ"י ה"י), מוחק (שם פ"א ה"ט) – שכולן הן (במהותן) פעולה של קלקול, ולכן מוכרחת ההדגשה שהחיוב הוא רק כשיש תיקון. והוא הדין גבי הבערה להסוברים שעיקרה כילוי]; משא"כ לדעת הרמב"ם ש"עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש", א"כ תוכנה של מלאכת מבעיר הוא מעיקרא ענין של תיקון, "הוצאת האש או שמרבה האש", ואין אנו צריכים להבהרה בראשית הדברים דאיכא תיקון ד"צריך לאפרו".

ומכאן הלין מוכח, דעל כרחין יש לומר דבאמת גם לפמ"ש אדמו"ר הזקן ש"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש", מ"מ, עיקר גדר מלאכת מבעיר הוא כשהוא "צריך לאפר", ולכן מתחיל הרמב"ם באופן זה, ורק שממשיך דמ"מ אף "המדליק את הנר . . בין להתחמם בין להאיר ה"ז חייב", היינו דמחדש על צורת המלאכה העצמית אופן נוסף, דאע"פ שבאופן זה אינו צריך לאפר מ"מ "ה"ז חייב" [נועיי' בלקו"ש חל"ו ע' 981 ואילך טעם לדבר ע"פ דרוש וסוד אמאי עיקר צורת המלאכה הוא בצריך לאפר, ואמאי מ"מ חייב גם בלא זה כשמבעיר כדי להאיר או להתחמם].

דאין לפרש דכוונתו להבהיר כאן דאי לא הכי הוי מלאכה שא"צ לגופה, דהא לדעת הרמב"ם קיי"ל דחייב גם על מלאכה שא"צ לגופה, כמ"ש ריש פ"ז, אלא כמ"ש כאן בא להבהיר היאך מבעיר לא הוי מקלקל, שע"ז פירט וכתב דחייב בא' מהאופנים הללו, כשהוא "צריך לאפר" או כשהוא "בין להתחמם בין להאיר". ומה שהקדים דוקא בדוגמא דהבערה באופן "שיהא צריך לאפר" הוא לפי שבאופן זה מודגש יותר שאין כאן שום ענין של השחתה וקלקול, אפילו מצד גוף הפעולה דשריפת וכליון העצים, דכיון שהוא צריך לאפר, נמצא, שאין כאן מעשה של השחתה וכליון (ביטול מציאות העצים), אלא מעשה של תיקון, שעושה (ומהפך) את העצים לאפר (שהוא צריך לו). משא"כ כשמדליק את הנר "בין להתחמם בין להאיר", הרי אע"פ שכוונת האדם היא בשביל תיקון הנעשה ע"י האש (חימום או אור), מ"מ, הרי יש צד קלקול בפעולה זו, קלקול העצים בשביל התיקון שע"י האש. ועדיין יל"ע בחילוק זה, ועיי' בלשונות רש"י בסוגיא דשבת שם, ובכס"מ ומ"מ על הרמב"ם כאן.

איברא דאין זה מיישב לגמרי סדר לשון הרמב"ם, כי סו"ס, כיון שעיקר חיוב המלאכה הוא משום ריבוי האש הי' צריך להתחיל תיאור מלאכת מבעיר באופן המתאים למהותה של מלאכת מבעיר, שהאדם עושה את המלאכה בשביל כוונת המלאכה עצמה (הוצאת האש), והיינו שצריך לאש גופא, בשביל חמימות האש או אור האש.

מדוע הלביש משה את הבגדים על בני אהרן?

ואת בניו תקריב והלבשת אותם כתנות
(מ, יד)

לכאורה תמוה, הרי ב' תצווה כתוב "ואת בניו תקריב והלבשתם כתנות, וחגרת אותם אבנט גו' וחבשת להם מגבעות" (כט, ח-ט), וברש"י מוסיף שגם המכנסיים בכלל (ראה רש"י תצוה כח, מא), ונמצא שנצטווה משה להלבישם את כל בגדי הכהונה, וא"כ מדוע נאמר כאן בכתוב "הלבשת אותם כתנות" בלבד, ולא הזכיר שאר הבגדים?

ויש לבאר בפשטות, דבפ' תצווה מדובר על שבעת ימי המילואים, משא"כ כאן מדובר על יום השמיני למילואים, יום הקמת המשכן.

והחילוק ביניהם:

בשבעת ימי המילואים לא היו בני אהרן כהנים, ורק למשה ה' דין כהן, ועל כן כל העבודות שהיו שייכות לכהונה הוצרכו להיעשות ע"י משה בלבד, משא"כ ביום השמיני "הושו כולם לכהונה" (לשון רש"י בפרשתנו מ, לא), וגם בני אהרן שמשו ככהנים בפועל.

ועל כן, בשבעת ימי המילואים, מכיון שלא היו בני אהרן כהנים, לא היו יכולים לעשות שום פעולה הנוגעת לכהונה, ולכן הוצרך משה להלבישם את כל בגדי הכהונה. משא"כ ביום השמיני, מכיון שהי' להם כבר דין כהנים, היו יכולים ללבוש את בגדי הכהונה בעצמם.

אלא שמכיון שה"חינוך" לעבודת הכהונה ה' צריך להיות ע"י משה, לכן גם ביום השמיני התחילה עבודת הכהונה ע"י משה, ולכן הלבישם בגד אחד לשם התחלת העבודה, אך כאשר כבר "נחנכו" לכהונה, והתחילו בעבודתם, היו יכולים ללבוש את שאר בגדיהם בעצמם.

[ויעויין במקור הדברים שביאר מדוע באהרן ה' משה צריך להלבישו את כל בגדיו גם ביום השמיני, ע"ש].

לחם עם פנים, או לחם של ה' פנים?

ואת לחם הפנים

כבר פירשתי, על שם שהיו לו פנים לכאן ולכאן, שהי' עשוי כמין

תיבה פרוצה

(לה, יג רש"י)

לכאורה תמוה ביותר, באם "כבר פירשתי" מהו "לחם הפנים" מדוע מפרשו כאן רש"י עוד הפעם?

ויש לבאר בפשטות:

במקום שפירש רש"י "כבר" כתוב "לחם פנים" בלי ה"א, אך כאן כתוב "לחם הפנים" עם ה"א. ועל כן ה' מקום לחשוב שהגם שם פירוש "לחם פנים" הוא "שהיו לו פנים" מ"מ כאן שכתוב עם ה"א הידיעה אין לפרש ש"פנים" הוא "פני" הלחם, שהרי אין "פנים" אלו ידועות כל-כך עד שאפשר לומר עליהן "לחם הפנים" - הלחם עם הפנים הידועות.

וא"כ, ה' אפשר לפרש שפירוש "לחם הפנים" הוא לחם של ה' פנים, והיינו, הלחם שמי' ניחים "לפני" - "בפנים" (וכן פירשו בתיב"ע, ראב"ע, חזקוני בפ' תרומה), ש"פנים" אלו - שהוא המשכן - ידועות הן.

ולכן מפרש רש"י דגם "לחם הפנים" כאן פירוש "שהיו לו פנים". ומה שנאמר "הפנים" בה"א הוא כי "כבר פירשתי", היינו ש"פנים" אלו כבר מפורשות לעיל, ובמילא ידועות הן, ושפיר אפשר לומר עליהן "הפנים".

מקום להוסיף, דגם כשאין הצורך בהאפר (הנוצר מכליון העצים), אלא בחמימות ואור (האש), חייבים ג"כ משום מבעיר; אבל כיון ששיטת הרמב"ם היא שגדר מלאכת מבעיר הוא "הוצאת האש", הו"ל להתחיל מהדוגמא שהביא אח"כ "המדליק את הנר". בין להתחמם בין להאיר, שחמימות ואור הוא צורך בגוף האש - ותימה אמאי התחיל מהדוגמא ד"צריך לאפר", שהאפר נוצר על ידי "כליון ושריפת העצים".

ואמנם מקורו של הרמב"ם הוא בלשון הש"ס גופא (שבת שם) "מבעיר בצריך לאפרו", אבל הלא בש"ס שם נאמר רק כאוקימתא לתרץ לישנא דברייתא "כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר", אף דסבירא לן דאף מבעיר פטור משום קלקול, ומשני דהביריתא קאי ב"צריך לאפרו" ולהכי אינו מקלקל גמור וחייב עליו. אבל לא אמרינן בש"ס שזהו עיקר האופן דמלאכת מבעיר, ואדרבה, כשמוציא אש להתחמם או להאיר, מעיקרא אינו בגדר מקלקל, כמפורש במאירי שבת שם ד"אלו תקון גמור הוא". ע"ש. ועד"ז בתוס' הרא"ש שבת שם. אבל הרמב"ם השתמש בלשון זו שבש"ס בפתיחת הגדרת מלאכת מבעיר, וצ"ע למה הקדימה לפני המוציא אש להתחמם או להאיר שאין בו קלקול מעיקרא.

ובאמת אולי ה' אפ"ל בזה, בהקדים דהנה פשטות הענין כאן הוא שמ"ש הרמב"ם דחייב מבעיר הוא רק היכא דצריך לאפר, וכן מ"ש דהחייב הוא בין הדליק להתחמם ובין להאיר, לא באו הדברים לענין הגדרת עצמיות המלאכה [ומובן גם

עיי' שם שהקשו צריך לאפרו היכי חשיב צריכה לגופה [היינו דודאי התוס' ס"ל דעיקר החיוב משום ריבוי האש ולא משום הכילוי והאפר הנוצר, ולכן הקשו שצריך לאפרו אינו צריך לגופה]. וזה פשוט ואין צריך לפנים" (ובשו"ת אבני נזר שם נתקשה בראיות אלו, וס"ל שמלאכת מבעיר היא "כילוי הדבר". ע"ש).

והנה הגאון הרגצובי שם הביא עוד רא' ששיטת הרמב"ם היא ד"גדר הבערה" אינו "מה שעל ידי זה כלה מה שדולק" אלא "מציאות האש" - מהא דקיי"ל (כפסק הרמב"ם כאן) דמבעיר כל שהוא ג"כ חייב, ד"אם הוה משום דבר הנדלק הוה צריך שיעור כל אחד כפי מה שהוא", ועפ"ז הסיק ש"שיטת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל הוא שהחייב הוא עצם הדבר", היינו שהמלאכה היא "מציאות האש" ולא "מה שע"י זה כלה מה שדולק" [אבל גם הגאון הנ"ל הביא דיש שאינם סוברים כהרמב"ם, כי "בכ"מ מוכח דהחייב הוא רק בשביל הנפעל שנעשה ע"י האור"], ועד"ז הוכיח בשיטת הרמב"ם בצפע"נ ה' תרומות ל, ג-ד.

אולם, עפ"ז צע"ק לשון הרמב"ם וסדר דבריו בהלכה זו, דבתחלה (וכעיקר הגדרת המלאכה) נקט הבערה בשביל האפר, ורק לבסוף נקט גם הבערה בשביל האש עצמה ("להתחמם" או "להאיר"). דהנה, בשלמא להסוברים שמלאכת מבעיר גדרה "שריפת וכליון העצים" ניחא הא דנקט הדוגמא ד"צריך לאפר", כי צורך זה שייך לגוף המלאכה (שריפת וכליון העצים), שהרי האפר נוצר מכליון העצים, ורק אח"כ יש

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

הנודע מודפס
לעילוי נשבות
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה גורר
מוכר ב"ק אדמו"ר ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן ה'תש"פ
תנצ"ה

"מלאכת מבעיר" בהארית העולם

מה הן ל"ט המלאכות הרוחניות? / מדוע מצייר הרמב"ם את מלאכת מבעיר ב"צריך לאפר" דווקא? / איזה חלק הוא הנחות ביותר בדבר הנשרף? / וכיצד מבעירים את נר הנשמה?

מלאכת מבעיר בעבודת האדם, וכיצד על האדם להאיר את העולם

מלאכת הבערת אש בשבת נאסרה בפרשתנו, כפי שנאמר (לה, ג) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת".

בגדרה של מלאכה זו, כתב הרמב"ם (ריש פי"ב מהל' שבת) "המבעיר כל שהוא חייב, והוא שיהא צריך לאפר", והיינו, שחיוב מלאכת הבערה הוא רק אם מבעיר לצורך האפר הנוצר מהבעירה. אמנם, בסוף ההלכה מוסיף הרמב"ם שגם אם המבעיר זקוק לאש עצמה, לאורה או לחומה, הרי הוא חייב: "וכן המדליק את הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה חייב".

והנה, כתבו האחרונים (שו"ע אדמו"ר הזקן ריש הל' יו"ט, קו"א סק"ב. וראה שו"ת צפנת פענח (דווינסק) להגאון הרגצ'ובי ח"ב סל"ה, ועד"ז בצפע"נ על הרמב"ם הל' תרומות ל, ג-ד. וראה עוד במקור הדברים), ששיטת הרמב"ם בגדר מלאכת הבערה היא, שעצם מהות המלאכה היא "הוצאת האש או שמרבה האש" (לשון אדמו"ר הזקן שם). ולכן חייב בהבערה, גם כשצריך לגוף האש ולא לאפר הנוצר ממנה.

ואם כן, יש לתמוה:

גדר ומהות המלאכה, שהיא הוצאת האש, מתבטאת הרבה יותר כאשר הוא צריך לאש עצמה להתחמם או להאיר; ואילו במבעיר כשצריך לאפר, העיקר אצלו הוא כליון ושריפת העצים ולא גוף האש.

ואם כן, לכאורה הי' לו לרמב"ם לפתוח את הלכות הבערה בציור המתאים יותר לעצם מהותה של המלאכה, כאשר צריך לאש עצמה, ומדוע פתח בדין המבעיר צריך לאפר?

יהודי סוגיות

עיון ופילפול בסוגיות הפרשה

הגדרת מלאכת מבעיר לשיטת הרמב"ם

יביא דברי האחרונים דלשיטת הרמב"ם עיקר גדרה הוא הוצאת האש ולא כילוי הדבר המתבער, ויקשה עפ"ז בלשון הרמב"ם בריש מלאכת הבערה; יסיק דאף לדעת הרמב"ם הא ד"צריך לאפרו" הוא מעגף צורת המלאכה

פענח דווינסק ח"ב סי' לה, ועוד. ובשו"ע רבינו הזקן או"ח סי' תצה ס"ב נקט ד"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש", ובקו"א שם הוכיח דכן היא דעת הרמב"ם מההלכה דנן, ד"אע"פ שהמבעיר אינו חייב אא"כ צריך לאפר [כמבואר בשבת קו, א], אעפ"כ עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש כדמשמע בהדיא ברמב"ם פרק י"ב מהלכות שבת גבי חימום ברזל באור [דחייב משום תולדת מבעיר אף שאינו מכלהו ע"י האש], עיין שם במגיד משנה שכל דבר שהוא עצמו נעשה אור כו'. וכן משמע בגמרא דכריתות [כ, א] שהביא הרמב"ם שם דהמדליק הנר אף על פי שאין צריך לאפר חייב. וכן משמע בתוס' סוף פרק האורג [שבת שם] ד"ה בחובל

כתב הרמב"ם ריש פי"ב מהל' שבת "המבעיר כל שהוא חייב, והוא שיהא צריך לאפר, אבל אם הבעיר דרך השחתה פטור מפני שהוא מקלקל, והמבעיר גדישו של חבירו כו' חייב אע"פ שהוא משחית מפני שכוונתו להנקם משונאו והרי נתקררה דעתו כו' מתקנים הן אצל יצרן הרע. וכן המדליק את הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה חייב. המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב".

והנה, בהגדרת מהות מלאכת מבעיר בשבת מצינו חקירה גדולה באחרונים, אם עיקרה ויסודה הוא פעולת הביצוי של הדבר המתבער ע"י האש או עצם בעירת האש והתרבותה, עיי' בשו"ת אבני נזר או"ח סי' רלח, ובדברי הגאון מרגצוב בשו"ת צפנת

"ויקהל" בכחו של "משה" דווקא

ויקהל משה
(לה, א)

בתחילת פרשתנו מבואר, שבכדי למסור לישראל את ציווי המשכן, הקהיל משה את כל ישראל יחדיו, והיינו שפעל שיתאחדו כולם ויתקברו זה לזה.

והנה, הקהלה זו שנפעלה בבני ישראל, לא עשו בני ישראל בכח עצמם לבד, אלא ה' זה מכוחו של משה - "ויקהל משה". ויש לבאר הטעם לזה:

עניינו של משה רבנו הוא עניין הענווה והביטול, כפי שאמר "ונחנו מה" (בשלח טז, ח-ז). וכמו כן יש בכל אחד מישראל בחינת משה (ראה תניא פמ"ב) שהוא הכח לפעול בעצמו ב"טול וענווה.

וזהו עניין "ויקהל משה" - שדווקא על ידי בחינת משה שבכל אחד מישראל אפשר להגיע לאחדות אמיתית, כי כאשר אדם מרגיש עצמו למציאות חשובה, הרי מציאות זולתו סותרת למציאותו. האדם אינו סובל מציאות שחוץ הימנו, ואינו מסוגל לתת מקום למציאות אחרת מלבד מציאותו העצמית. אבל כאשר מבטל מציאותו, אז יכול להעלות בקודש ולהתאחד עם יהודי אחר.

וזהו עניין "ויקהל משה" - שעל ידי בחינת משה שבכל אחד מישראל, יכולים לבוא ולעלות להתאחדות גמורה, והרי זה הכנה לבניין המשכן והשראת השכינה.

חובתו של התלמיד חכם

ויביאו את המשכן אל משה ונו'
לא עשה משה שום מלאכה במשכן כי
(למ, לה, רש"י)

בטעם הדבר שמשה לא השתתף במלאכת המשכן מבואר כי לא נצטווה בזה (ראה לקוטי שיחות ח"ו עמ' 221 ואילך), אך למרות שמשה לא השתתף במלאכה, ואף לא נצטווה על זה, מצינו שנצטווה ללמד את כל ישראל אז פרטי דיני עשיית המשכן.

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

מלאכת המשכן קיימת גם בעבודה רוחנית של כל אחד מישראל. כמו שבמשכן הגשמי עשו ישראל מדברים גשמיים כזהב, כסף ונחושת משכן ומקדש להשי"ת, כמו כן יש לעשות משכן ומכון לשבתו ית' מדברים גשמיים בהם עסוק האדם, כמשאו ומתנו וכל הענינים של חול שעושה.

אך ישנם כאלו שאינם מתעסקים במלאכה זו, כי עיקר עסקם הוא בלימוד התורה, ואינם מתעסקים כלל עם עניני עולם הזה ועובדין דחול, כמשה רבינו שעיקר ענינו ה' לימוד התורה, ולא ה' מחויב בעשיית המשכן.

אך מ"מ עליהם לדעת, שכמו שמשה רבינו אף שלא נצטווה במלאכת המשכן, מ"מ נצטווה ללמד את ישראל העושים במלאכה את תורת המשכן, כן גם התלמיד חכם עליו לא רק ללמוד בעצמו, אלא מוטלת החובה עליו להפיץ תורה וללמד גם את העוסקים במלאכה את תורת הקב"ה והמעשה אשר יעשון.

לקראת שבת

ט

ויש לבאר את מהותה של מלאכת מבעיר על פי פנימיות העניינים, ואזי ימצא מובן וברור אשר עיקרה של המלאכה הוא דווקא עניין זה של "צריך לאפר". וגם יתבאר מה שיש לאדם ללמוד מזה הוראה בעבודתו את קונו.

מלאכות המשכן - עבודות רוחניות להשכנת השכינה

כל דבר גשמי יש לו שורש ומקור בקדושה. אותו שורש ומקור רוחני הוא העיקר, וממנו נשתלשל גם העניין הגשמי שהוא מעין ובדוגמת העניין הרוחני.

וכמו כן הוא בנוגע לל"ט המלאכות האסורות בשבת, שמלאכות אלו ישנן ברוחניות, ומהן השתלשלו המלאכות הגשמיות.

עניינן של מלאכות אלו ברוחניות יובן על פי מה שאמרו חז"ל (שבת מט, ב. ועוד) של"ט המלאכות שימשו לבניין המשכן. על ידי מלאכות אלו פעלו בני ישראל שהשי"ת ישכון במשכן הגשמי, וכמו כן על ידי מלאכות אלו ברוחניות, בעבודת האדם, פועלים בני ישראל לעשות את העולם הגשמי כולו דירה ומשכן להשי"ת (ראה תניא פל"ו).

ל"ט מלאכות אלו, הן ל"ט דרכים ועבודות שעל ידן מזככים בני ישראל ומקדשים את העולם, שיהי' ראוי להיות דירה לו ית'. ומל"ט מלאכות רוחניות אלו, השתלשלו ל"ט מלאכות גשמיות, ועד שנעשו למלאכות האסורות בשבת.

והנה, כאשר נרצה לידע את פרטי המלאכות הרוחניות בעבודת האדם, הרי יש לעיין בפרטי וגדרי המלאכה הגשמית, שנתבארו בהלכות שבת. שהלא המלאכה הגשמית, על כל גדרי' ופרטי', נשתלשלה מהמלאכה הרוחנית, ולכן מגדרי המלאכה הגשמית נוכל לידע כיצד צריכה להיות עבודת האדם הרוחנית.

וכן הוא בענייננו, שאם התחיל הרמב"ם את מלאכת מבעיר בדין של "צריך לאפר", הרי זה משום שכך הוא גדרה של מלאכת ההבערה הרוחנית, שיש בה הדגשה גדולה על עניין שיהי' "צריך לאפר". ואף שעצם המלאכה היא הדלקת האש, מכל מקום צריכים להיזהר שיהי' תמיד "צריך לאפר", וכפי שיתבאר לקמן.

להבעיר אש הנשמה באהבה להשי"ת

ויש לבאר תחילה את מהות עבודת "מבעיר" הרוחנית, ואזי תובן המשמעות של "יהא צריך לאפר" בעבודה זו (בהבא לקמן ראה תניא פ"ט):

הנשמה האלוקית אשר בכל אחד מישראל היא "חלק אלוהי ממעל ממש" (תניא פ"ב ע"פ איוב לא, ב), וטבעה להימשך ולכסוף תמיד אל מקורה ושורשה, אל הקב"ה. ולכן נמשלה הנשמה לנר, כמו שנאמר (משלי כ, כז) "נר ה' נשמת אדם", כי כן הוא טבע אור הנר ש"מתנענע תמיד למעלה בטבעו, מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה".

וכשם שהנר שואף לעלות אל מקורו, אף שעל ידי זה "יכבה ולא יאיר כלום למטה", ו"יתבטל

אורו במציאות בשרשו", כמו כן נשמת היהודי "חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה'", אף ששם תתבטל לגמרי מציאותה.

וזהו מהות ועניין מלאכת "מבעיר" ברוחניות: היהודי צריך לגלות ו"להדליק" את נר הנשמה. עליו להלהיבו שיהי' בוער באהבה כרשפי אש להשי"ת, וכל רצונו וחפצו יהי' רק להתעלות ולהתקרב ולהתבטל לפני השי"ת ב"כלות הנפש" [נראה במקור הדברים שזהו הטעם גם לכך שמבעיר חייב בכל שהוא].

מטרת הדביקות – זיכוך הגשמיות והחומריות

ועל כך מוסיף הרמב"ם "והוא שיהא צריך לאפר". אין די בכך שהיהודי מגלה את נשמתו ומבעירה באהבה עזה להשי"ת, אלא צריך לראות שההבערה נעשית באופן של "צריך לאפר" דווקא:

תכלית ומטרת עניין ל"ט המלאכות הרוחניות והמשכן שנעשה על ידן, היא להשלים את כוונת בריאת העולם, ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. תניא פל"ו). הקב"ה חפץ לשכון בעולם הגשמי שזוכך ונתקדש על ידי עבודת בני ישראל. אילו הי' הקב"ה חפץ לשכון בעולמות רוחניים, לא הי' בורא את העולם הגשמי והנחות; והעולם התחתון נברא משום שהקב"ה נתאוה לשכון בעולם שפל ונחות דווקא, על ידי שבני ישראל יזכורו ויקדשוהו ויכשירוהו להיות דירה לו ית'.

ומכיוון שמטרת הבריאה והמשכן היא להמשיך הקדושה בתוך הגשמיות דווקא, צריך לראות תמיד שעבודת האדם הרוחנית מתבטאת גם בקידוש הגשמיות. אם יעבוד האדם במלאכת "מבעיר" להצית את אש האהבה להשי"ת בכלות הנפש, ויישאר במצב זה של אהבה להשי"ת בלבד, הרי לא נתקיימה בזה מטרת ה"מלאכה". תכלית ה"הבערה" הרוחנית, היא לבטא את האהבה להשי"ת בקידוש וזיכוך הדברים הגשמיים והכשרתם לדירה לו ית'.

ויסוד זה נרמז במה שכתב הרמב"ם "והוא שיהא צריך לאפר":

האפר הוא החלק הגשמי והחומרי ביותר של הדבר הנשרף באש. וכפי שכתב רבינו הזקן (תניא אגרת הקודש סי' טו), שכאשר שורפים עץ הרי ג' היסודות דאש רוח מים שבו "חלפו והלכו להם וכלו בעשן", והאפר הנשאר הוא "העפר שבו היורד למטה ואין האש שולטת בו הוא הנשאר קיים . . הוא חומרי יותר מכולן".

וכמו כן צריך היהודי לראות ולוודא שיורגש שכוונת הבערת האש האלוקית בנשמתו, היא "בשביל האפר", היינו בשביל קידוש הדברים הנחותים והחומריים ביותר. רגשי תוקף האהבה להשי"ת מביאים אותו לקיום מצוות מעשיות בגשמיות, ולזיכוך וקידוש הגוף והדברים הגשמיים שבעולם.

וזהו, אפוא, מלאכת "מבעיר" הרוחנית: "להבעיר" את אש הנשמה, לצורך ה"אפר" שהוא קידוש הדברים הגשמיים. ועל ידי "מלאכה" רוחנית זו פועלים שיהי' העולם משכן ודירה לו ית'.

הקרב אל השי"ת מרגיש הצורך בקידוש העולם

והנה, למתבונן בשטחיות נראה לכאורה שדורשים כאן מהאדם דבר והיפוכו: מחד שיהא בוער באהבת ה' לבטל מציאותו ולכסוף להתדבק בבורא ית"ש, ובאותה העת שיכוון שכל זה הוא רק לצורך העיסוק בזיכוך דברים גשמיים ונחותים.

אך בעומקם של דברים, הנה אין הדברים סותרים זה לזה, אלא להיפך: דווקא מי שמתלהט באהבה עזה להשי"ת ומתקרב אליו ביותר, הנה מרגיש הוא את הצורך והחיוב בעבודת זיכוך העולם הגשמי והנחות.

ביאור העניין:

מכיוון ש"נתאוה" הקב"ה שתהי' לו דירה בתחתונים דווקא, וזהו תכלית בריאת שרפים מלאכים ועולמות הרוחניים, הנה ככל שמתקרב האדם יותר לשורשו ומקורו "בה' חיי החיים ב"ה" (לשון התניא פי"ט), מרגיש הוא יותר את הנחיצות וההכרח לירד למטה ולהתעסק בבירור וזיכוך העולם. והוא מכיר היטב כיצד תכלית כל העבודה הרוחנית היא לעשות את העולם לדירה ומשכן לו ית', כיון שרק בכך ממלאים כוונת השי"ת.

ונמצא, שאימתי הוי הבערת אש הנשמה "מלאכה" מושלמת, דווקא כאשר "צריך לאפר" – שהעליי' וההתקרבות לה' מביאתו לידי ירידה לעסוק בקידוש הגשמיות, ולהאיר את העולם.